

Kokemuksen ja vertaisuuden merkitys lastensuojelussa

2.7.2025

Euroopan Unionin osarahoittamassa PerheYhdessä – Perheiden jälleenyhdistäminen ja kokemustoimijuus monitoimijaisessa lastensuojelussa -hankkeessa kokemus- ja vertaistoimijuus on lastensuojelun kehittämistyön keskiössä. Hanke on pilotoinut Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialueella VOIKUKKIA-ryhmänohjaajakoulutuksen yhteistyössä Kasper ry:n kanssa sekä Kokemuskumppanikoulutuksen yhdessä Lausteen Asiakkaasta kumppaniksi –hankkeen kanssa. Syksyllä 2024 valmistui 20 uutta VOIKUKKIA-ryhmänohjaajaa alueelle ja keväällä 2025 valmistui seitsemän uutta Kokemuskumppania. Uudet lastensuojelun kokemusosaajat ovat lisä Etelä-Pohjanmaan lastensuojelun kokemusasiantuntijapankkiin. Kokemusasiantuntijoilla on merkittävä tehtävä niin lasten ja nuorten kuin heidän vanhempiensakin osallisuuden ja toimijuuden lisäämisessä.

Kokemusasiantuntijuus ja vertaistuki

Kokemusasiantuntijasta puhuttaessa tarkoitetaan yleensä henkilöä, jolla on omakohtaista kokemusta haastavaksi mielletyistä elämänkokemuksista ja joka näihin kokemuksiin liittyen kutsutaan työskentelemään ammattilaisten rinnalle (Malinen ym., 2023, s. 10). Parhaimmillaan kokemusasiantuntijoiden työhön tuoma omakohtainen kokemus voi täydentää lastensuojelun asiantuntijoiden ja ammattilaisten osaamista. Yhdistämällä tietoa ja kokemusta voidaan luoda uudenlaista tietoa ja löytää näkökulmia, jotka auttavat kehittämään toimivampia ja edullisempia palveluita (Hietala & Rissanen, 2025, s. 11). Kokemusasiantuntijatoiminta-käsitteen rinnalla mainitaan usein vertaistuki, jolla on paljon yhteneväisyyksiä kokemusasiantuntijatoiminnan kanssa (Eronen, 2023, s. 22). Molemmissa lähtökohtana on toimijan henkilökohtainen kokemus ja sen käyttäminen toiminnassa. Käsitteiden ero piilee kuitenkin

kohderyhmässä; vertaiset toimivat vertaisten kanssa, kokemusasiantuntijat vertaisten lisäksi ammattilaisten rinnalla.

VOIKUKKIA-ryhmänohjaajat vertaistuen äärellä

Suomen Kasper ry:n kehittämä VOIKUKKIA-vertaistukiryhmätoiminta on tarkoitettu sijoitettujen ja huostaanotettujen lasten vanhemmille (Suomen Kasper ry, i.a.). Kyseinen ryhmämalli perustuu vertaistuen voimaan ja se on luotu nimenomaan tukemaan vanhempien kokemusten käsittelyä. Kasper ry koulutti yhteistyössä PerheYhdessä-hankkeen kanssa 20 uutta VOIKUKKIA-ryhmänohjaajaa Etelä-Pohjanmaan alueelle syksyllä 2024. Tarkoitus on, että koulutuksen ja uusien ohjaajien myötä alueelle muodostuu uusia VOIKUKKIA-vertaistukiryhmiä, joiden ohjauksesta vastaa hyvinvointialueen lastensuojelun työntekijät sekä asiakasvanhemmista koulutetut vertaisohjaajat. Koulutus antoi työkaluja myös VOIKUKKIA-ryhmämallin soveltamiseen yksilötyöskentelyyn.

Kokemuskumppanimalli hyvinvointialueelle

PerheYhdessä-hanke pilotoi yhdessä Lausteen Asiakkaasta kumppaniksi –hankkeen kanssa kokemuskumppanikoulutuksen Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialueelle. Kokemuskumppaniksi kutsutaan vanhempaa, jolla on omakohtaista kokemusta lastensuojelun asiakasvanhempana olemisesta sekä motivaatiota olla auttamassa ja tukemassa muita vanhempia ja perheitä (Kokemuskumppanit, i.a.). Kokemuskumppanilla tulee olla halu kehittää tuloksellisempaa lastensuojelua yhdessä ammattilaisten ja asiantuntijoiden kanssa. Kokemuskumppanikoulutuksessa vanhempi sai työstää omia kokemuksiaan ja lisätä tietoa osaksi kokemuksen tuomaa asiantuntijuuttaan. Koulutuksen sisältöihin kuului muun muassa lainsäädäntö, systeeminen työote, palvelujärjestelmä ja etiikka. Etelä-Pohjanmaan alueelle valmistui koulutuksen myötä keväällä 2025 seitsemän uutta kokemuskumppania lastensuojelun kokemusasiantuntijapankin vahvistukseksi.

Kokemusasiantuntijuus mukaan työskentelyyn

Hankkeessa luodun lastensuojelun kokemusasiantuntijapankin myötä kokemusasiantuntijoita ja kokemuskumppaneita voidaan systemaattisesti koordinoida osaksi asiakas- ja asiantuntijatehtäviä. Kokemusasiantuntijapankista löytyy tällä hetkellä noin 20 joko hyvinvointialueen kokemusasiantuntijakoulutuksen tai Kokemuskumppanikoulutuksen käynyttä osaajaa. Hankkeessa vuonna 2024 teetetyn, lastensuojelun ammattilaisille, kokemusasiantuntijoille ja asiakkaille suunnatun kyselyn perusteella kokemusasiantuntijuuden tuomia hyötyjä ja mahdollisuuksia ei vielä täysin tunnisteta Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialueella. Suurimmalla osalla alan ammattilaisista ei vielä ole kokemusta

kokemusasiantuntijan kanssa työskentelystä tai edes tietoa kokemusasiantuntijuudesta. Kokemusasiantuntijan kanssa työskennelleet olivat kyselyn perusteella kuitenkin kokeneet yhteistyön kokemusasiantuntijan kanssa onnistuneeksi. Alueelle toivotaan tiedotusta kokemusasiantuntijatoiminnasta ja konkreettisia ehdotuksia siihen, missä kokemusasiantuntijat voisivat olla mukana. Lisäksi tietoa kaivataan kokemustoiminnan vaikuttavuudesta. PerheYhdessä-hanke tulee kehittämään kokemusasiantuntijakoordinaatiota Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialueella vielä 2027 alkuvuoteen saakka, ja kokemusasiantuntijuuteen liittyen on tulossa muun muassa webinaari vielä tulevana syksynä. PerheYhdessä – Perheiden jälleenyhdistäminen ja kokemustoimijuus monitoimijaisessa lastensuojelussa –hanke on Euroopan Unionin osarahoittama. Hankkeen verkkosivuilta löytyy julkaisut ja muut hankkeen materiaalit: PerheYhdessä – SEAMK Projektit Sonja LammiProjektipäällikkö, PerheYhdessä – Perheiden jälleenyhdistäminen ja kokemustoimijuus monitoimijaisessa lastensuojelussa –hanke
SEAMK

Lähteet

Eronen, E. (2023). Vertaistuen ja kokemusasiantuntijuuden käsitteet lapsi- ja perhepalveluissa. Teoksessa K. Malinen, M. Itäpuisto, J. Moilanen, J. Kiili, & M. Punna (toim.), Vertaistuki ja kokemukseen perustuva asiantuntijuus lasten ja perheiden voimavarana (s. 21–42). Vastapaino. Hietala, O. & Rissanen, P. (2015). *Opas kokemusasiantuntijatoiminnasta.* Kuntoutussäätiö & Mielenterveyden keskusliitto. kokemusasiantuntija-opas.pdf Kokemuskumppanit. (i.a.). Haettu 28.5.2025.Kokemuskumppanit – kokemuksellasi on merkitystä Malinen, K., Itäpuisto, M., Moilanen, J., Kiili, J., & Punna, M. (2023). Esipuhe. Teoksessa K. Malinen, M. Itäpuisto, J. Moilanen, J. Kiili, & M. Punna (toim.), Vertaistuki ja kokemukseen perustuva asiantuntijuus lasten ja perheiden voimavarana (s. 9–20). Vastapaino. Suomen Kasper. (i.a.) Vertaistuki vanhemmille ja läheisille. Haettu 28.5.2025, Vertaistuki vanhemmille ja läheisille – Suomen Kasper ry